

УДК 343.98

Т. Ф. Безсонна,
старший викладач кафедри криміналістики
та судової експертології факультету № 1
Харківського національного університету
внутрішніх справ;
ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-2482-9564>

ХАРАКТЕРИСТИКА ЗАХИСНИХ ЕЛЕМЕНТІВ БІОМЕТРИЧНОГО ПАСПОРТУ ГРОМАДЯНИНА УКРАЇНИ

Масова поява документів, що засвідчують особу розпочалася після закінчення Першої світової війни, так у 1920 році на конференції Ліги Націй, яка була присвячена паспортам, була прийнята єдина концепція нового паспорта. У 1980-х роках з'явилися перші машинозчитуємі паспорти. Це було зроблено у зв'язку із збільшенням числа повітряних перевезень, появою аеробусів та авіалайнерів. Такі паспорти були введені за вимогою всесвітньої організації цивільної авіації (ICAO) для підвищення швидкості перевірки документів та збільшення потоку пасажирів.

Наступним кроком стала поява біометричних паспортів. Даний вид документу, виник в результаті збільшення числа підроблених документів, а також у зв'язку з необхідністю більш точної ідентифікації власника документа. У зв'язку із трагічними подіями, що відбулися в США 11 вересня 2001 року, ці розробки набули нового імпульсу. Уряд Сполучених Штатів почав вимагати наявність біометричних паспортів у всіх громадян, які перетинають кордон США з держав безвізової угоди. У 2002 році представники 188 країн світу підписали Новоорлеанську угоду, яка визнала біометрію особи основною технологією ідентифікації для паспортів та в'їзних віз наступного покоління.

Відповідно до інформації всесвітньої організації цивільної авіації (ICAO) більше 90 країн з 193 держав-членів ООН в даний час видають такі документи, при цьому ще більше двадцяти держав готові до впровадження цих документів в найближчі роки. Україна також стала на шлях впровадження біометричних документів і з 1 січня 2015 року було розпочато їх видачу.

7 травня 2014 р. Урядом України було прийнято Постанову № 152 "Про затвердження зразка бланка, технічного опису та Порядку оформлення, видачі, обміну, пересилання, вилучення, повернення державі, знищення паспорта громадянина України для виїзду за кордон з безконтактним електронним носієм, його тимчасового затримання та вилучення", яка передбачає основні характеристики біометричного паспорта.

Таким чином, до основних характеристик та захисних елементів даного документа належать наступні:

1. Форма документа. Бланк паспорта громадянина України для виїзду за кордон з безконтактним електронним носієм виготовляється у формі книжечки розміром 88 x 125 міліметрів, яка складається з м'якої обкладинки, форзаца, сторінки даних і 32 паперових сторінок.

2. Безконтактний електронний носій. Так, у праву частину обкладинки імплантовано безконтактний електронний носій. У нижній частині лицевого боку обкладинки розміщується спеціальний символ, який свідчить про наявність такого носія.

3. Спеціальна сторінка даних, яка виготовляється з полікарбонату, на який за технологією лазерного гравіювання та лазерної перфорації вносяться данні ідентифікуючі власника.

4. Способи друку та спеціальні фарби. Так у біометричному паспорті використовується інтагліо друк, а також офсетний та трафаретний друк. А саме, на форзаці способом інтагліо друку фарбою темно-синього кольору надруковано зображення малого Державного Герба України. Фарбами, невидимими при денному світлі, що набувають жовтого та синього свічення під дією джерела ультрафіолетового випромінювання, надруковано слова "УКРАЇНА" та "UKRAINE", що повторюються. Під текстом способом інтагліо друку фарбою темно-синього кольору надруковано стилізоване зображення Державного Прапора України, в якому виконано зображення малого Державного Герба України та приховане зображення слів "УКРАЇНА" і "UKRAINE".

Для друкування сторінки даних бланка паспорта використовуються фарби, які набувають власної люмінесценції під дією джерела ультрафіолетового випромінювання. У лівій верхній частині сторінки даних оптико-перемінною фарбою (OVI) надруковано спеціальний символ, який свідчить про наявність безконтактного електронного носія.

Дизайн бланка паспорта відтворюється з використанням офсетного, трафаретного та інтагліо друку.

5. Перфороване зображення окремих елементів. Так у біометричному паспорті наноситься перфороване зображення особи, яке утворюється системою наскрізних отворів, та визначається при розгляді проти світла.

6. Спеціальний спосіб скріплення документа. Бланк паспорта скріплюється швом, який складається з ниток із захисними властивостями, що набувають червоного свічення під дією ультрафіолетового випромінювання.

Таким чином бачимо, що сучасний біометричний паспорт громадянина України має високий рівень захисту. Існуючі захисні

властивості покликані забезпечити захист документа від підробок та можливості їх контролю як при загальній перевірці так і при експертному дослідженні. Але з розвитком у суспільстві економічних відносин і підвищенням технічного рівня засобів малої поліграфії, активний розвиток комп'ютерних технологій призводять до появи фальсифікованих документів. Тож необхідно продовжувати розробки в області захисту інформації для недопущення зламу та клонування електронних носіїв інформації, впроваджувати нові сучасні технології захисту документа, які будуть здатні протистояти підробкам.

Отримано 10.12.2016